

vodino Štajersko določa izrečno, da dobe pomožne učiteljske osebe, ki nimajo izpričevala, letno nagrado 360 gl. = 720 K. Brez dvombe pripada torej tudi meni letna nagrada 720 K.

2.) Pod letno nagrado se v mojem slučaju razumeva nagrada, pripadajoča mi od dneva mojega službenega nastopa t. j. od dne 15. aprila 1903. do 15. aprila 1904. v znesku 720 K, ki se mi nakaže v enakih mesečnih obrokih brez ozira na počitnice. Ako bi rečeni zakon izključil počitnice, potem bi se pomožnim učiteljem morali odtegovati zneski ne samo za dobo glavnih, temveč tudi binkoštnih, velikonočnih, božičnih itd. počitnic. Kaj sličnega v imenovanem zakonu ni povedano in torej izključenje nagrade za glavne počitnice v ukazu vis. c. kr. deželne šolskega sveta z dne 26. aprila 1903., št. 4368, v zakonu ni utemeljeno.

3.) Pod izrazom „letna nagrada“ se ne razumeva nagrada za šolsko leto, kakaj isto šteje v smislu § 8. šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870. le 46 tednov, sicer bi se morala letna plača tudi pri provizoričnih in definitivnih učiteljih po analogiji nanašati le na teh 46 tednov in bi torej v glavnih počitnicah ne dobivali plače; temveč izraz „letna plača“, „letna nagrada“ se nanaša na službeno kalendarsko leto z 12 meseci, oziroma 52 tedni, računajoč od dneva službenega nastopa, ter se pri tem ne sme ozirati na dueve, v katerih se ni podučevalo.

4.) V smislu priloženega nastavnega dekreta in v smislu mojega resničnega šolskega nastopa je postal odstavek 3. § 9. zak. z dne 19. septembra 1899. za mojo osebo pravo-močen z dnem 15. aprilom 1904. in ostane takšen tako dolgo, dokler se mi ne izroči odstavni dekret, kar se še doslej ni zgodilo, ali pa dokler se sama ne odpovem službi.

5.) S stališča vsakdanjih svojih življenjskih potreb moram spoštljivo omeniti, da moram tudi v glavnih počitnicah plačevati hrano, obleko, stanarino itd. ravno v isti meri kakor v šolskih dnevih, in se je postavodajna oblast pri sestavljanju zakona na to ozirala in poslej ni nastopil noben zakonito utemeljen vzrok, ki bi dajal vis. c. kr. deželnemu šolskemu svetu kot izvrševalni oblasti II. instance povoda, ta ozir na potrebe vsakdanjega življenja prezreti.

Oprta na te razloge, prosim spoštljivo:

Visoki c. kr. deželni šolski svet blagovoli svoj ukaz z dne 26. aprila 1903., št. 4368, kot v zakonu neutemeljen razveljaviti ter mi nagrado tudi za glavne počitnice 1903 t. j. za dobo od do 1903 v znesku 90 K priznati in nakazati.

V D, dne

Podpis:

Z besedilom te vloge opozarjam vse pomožne učiteljske osebe na Štajerskem, ki se jim nagrada v glavnih, oziroma katerih drugih počitnicah v času njihovega službovanja ni nakazala, na storjeno jim krivico.

Zakon z dne 19. septembra 1899., dež. zak. in nared. list št. 73, veljaven za vojvodino Štajersko, je stopil v veljavo dne 1. julija 1899. Naj torej blagovoli storiti podobne korake, da se jim nepriznani zneski priznajo in nakažejo. Razumeva se ob sebi, da se pomožni učitelji na Kranjskem in v drugih deželah ne morejo tega zakona posluževati. Najti pa bo gotovo tudi zanje pripomoček, da se jim ne kratijo dohodki.

Tovarišico Milico pa prosim, naj svoječasno naznani uspeh svoje vloge uredništvu „Učiteljskega Tovariša“ in mu doloži besedilo dotičnega akta.

Dohtar Rovani.

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje).

Milan Pejnović, vadniški učitelj v Zagrebu, razpravlja o petletnicah, oziroma o praksi, po kateri izgubi ljudskošolski učitelj kvinkvenije, zlasti če slušbuje na kaki višji ljudski šoli, na vadnici ali na učiteljski.

Naslednji govornik je bil Ivan Kovačević, učitelj vadnice v Petrinji, ki je razmotrival jako obširno vprašanje kakov uradnik je ljudskošolski učitelj, ter je poročal o nestrokovnem nadzorstvu šole po šolskih odborih in krajnih šolskih nadzornikih. Učitelji niso ne državni ne deželni ne občinski uradniki, oni so po § 110. šol. zak. „javni činovniki“, ali ta pojem je tako obsežen, da se pod njim more razumevati vse osebe, ki služijo javnim uvedbam, tudi one nižje kategorije, kakor so n. pr. člani javne varnosti, eksekutorji i. t. d. Tako tedaj s pojmom „javni činovnik“ ni položaj učiteljstva niti najmanj urejen, kakor to pri ostalem deželnem in državnem uradništvu. Razpravljajoč razliko med učiteljstvom in uradništvom, navaja govornik zapostavljanje učiteljstva v materijalnem kakor tudi v moralnem položaju.

Ne morem, da bi tudi ob tej priliki ne poudarjal, da učiteljstvo v svoji preveliki požrtvovalnosti in navdušenosti po strokovni popolnitvi dela na svojo gmotno škodo, pač pa na korist občine in dežele. Ono je razen mnogih drugih institucij zamislilo in osnovalo učiteljska društva širom domovine. Ono pohaja skupščine teh društev kakor tudi glavne skupščine svojega „Saveza“ v Zagrebu ob svojih stroških, ker so tudi doneski poedinah društev svojim delegatom zložili učitelji, četudi se zaradi tega zadolžijo, oziroma oškodujejo in prikrajšajo svojo obitelj. Poročevalec dokazuje nato, da bi pravzaprav morala dežela, oziroma država skrbeti za učiteljske sestanke ter plačevati dnevno in potnino.

Nadalje je omenjal, da se tudi pri odmerjanju selitvenih izdatkov prikrajšuje učiteljstvo na vse mogoče načine ter navajal več drastičnih primerov.

Razmotrival je vprašanje, čigar uradnik naj je učitelj, ter prišel do zaključka, da bi pravzaprav moral biti deželni uradnik, seveda bi kot tak moral imeti tudi vse ugodnosti, deželnim uradnikom pripadajoče. Razen gmotnega zapostavljanja je največja rana, iz katere nam krvavi srce, največja zavora našemu vozu, v katerem razvažamo luč prosvete, ki nam drugače blago in sladko delo napravlja težavnejše, dejstvo, da je učitelj več nego kdo drugi podvržen vsakojakemu in nestrokovnemu nadzorstvu.

Z rezkimi besedami je na podlagi mnogih dokazov obsojil delovanje krajnih šolskih svetov, ki bolj ovirajo nego pospešujejo delo učiteljstva. Tudi krajni šolski nadzornik je nepotreben.

V smislu visoke naredbe o upravi ljudskih šol bi moral krajni šolski nadzornik biti univerzum pedagoško-didaktičnega znanja, moral bi biti učitelj učitelju, ker se njegova nadzorovalna oblast razteza razen paznosti na zunanost šole tudi na njeno notranost t. j. na pouk, učno metodo, potem na nadaljno izobrazbo učiteljstva in na vse, kar je možno pospeševati notranje poboljšanje šole, zavoljo tega mora paziti na to, ali je zaradi uspešnega poučevanja več oddelkov v eni učni sobi primerno razdeljeno, kako učitelj poučuje in z deco postopa, ali rabi predpisana učila in knjige, ali v svojem stanu napreduje i. t. d.

Kadar bi vse naše šole mogle imeti tako strokovno izobražene krajne šolske nadzornike, takrat bi hrvaški narod bil najnaprednejši na zemeljski obli, potem bi ne trebalo nadaljnjih strokovnih nadzorstev, ne župnijskih, ne dež. nadzornikov. Tako veliko število sposobnih strokovnjakov, ki bi zamogli biti učitelji učiteljem, bi bila največja dobrota za napredek in razvitek šolstva. V istini je pa vse drugače. Čemu tedaj tako nadzorstvo! More li človek nadzirati posel, ki ga ne razume? Ni li tak nadzorovatelj bolj v škodo kakor v korist? Ali je kje kak stan, ki bi ga nadzorovali oni, ki niti pojma o tem nimajo? . . . Od učitelja je odvisen napredek šole. Ako nima učitelj ugleda, je propadla šola, a kako ga naj ima, ko vsak otrok, vsak vaščan čuje in vidi, da učitelja njegov sosed — kmet — more nadzorovati, mu dajati navodila, ga opominjati in da se mu more učitelj pokoravati?! Strokovni nadzorniki so zato, da dajejo učitelju potrebna navodila, da ga opominjajo, če je potreba. Čemu jim torej nestrokovnjaki kvarijo njih posel?

Moglo bi se nam reči, da se hočemo vsakemu nadzorstvu umakniti, a vendar nam ga je treba. Ravno zaradi tega ker smo nverjeni, da naš stan potrebuje dosti in pravega — a ne škodonosnega — nadzorstva, nečemo, da bi se mu umaknili, nego nasprotno hočemo, da, prosimo, da se naše delo nadzoruje, a ne po organih, ki nimajo pojma o našem delu in o znamenitosti šole, nego po organih, ki so strokovno izobraženi in ki morejo z uspehom nadgledovati napredek šole in tudi daljno naobrazbo učiteljstva. Kakor duhovnike nadzoruje duhovnik, sodnike sodnik, gozdarje gozdar i. t. d., tako je edino pravo, da učitelje nadzoruje učitelj.

Končno predlaga govornik, naj se uvede inštitucija okrajnih šol. nadzornikov. Nadzorništvo bi bilo potem okrajno (kotarsko) županijsko in deželno (zemaljsko).

Kovačevićev obširni govor je bil burno odobran, seveda smo posneli le jedro in nekaj stavkov, dasi bi ga radi vsega priobčili.

Nato je prečital Milan Pejnović peticijo na sabor kraljevine Hrvaške i Slavonije, ki ima izražene te-le želje:

1. Da se pravni, posebno gmotni položaj ljudskega učiteljstva kraljevine Hrvaške in Slavonije uredi s posebnim zakonom;

2. da se učiteljstvu pripozna značaj deželnih (zemaljskih) uradnikov z vsemi pravicami, ki so združene s tem položajem in da se izplačujejo iz deželne blagajnice, v katero bi občine vplačevale potrebne prinose;

3. da se učiteljstvo nižjih in višjih ljudskih šol uvrsti v XI., X. in IX. plačilni razred s pravom na povišanje vsakega petega leta v višjo stopnjo plače, odnosno v višji plačilni razred;

4. da se učitelji posebno nagrajujejo za vodstvo šolske uprave; a za delo v opetovalnici da se nagrade, kakor za delo v obrtnih šolah;

5. da se orglarska, odnosno pevovodska služba povsem odstrani od učiteljske, in se vsak posamezen slučaj prepusti sporazumljenju učitelja z dotično cerkveno občino;

6. da se umakne § 152 šol. zakona z dne 31. vinotoka 1888., s katerim se z možnostjo učiteljica obenem prostovoljno odpove učiteljski službi;

7. da se določbe o upokojenju deželnih uradnikov v popolnem obsegu uvedejo tudi pri učiteljstvu, ali pa tako, da se učitelji in učiteljice s popolno plačo upokojijo koncem 30. leta službovanja, a najbližnji rodovini neoženjenih učiteljev, odnosno samskih učiteljic povodom smrti podeli pokojnina;

8. da se razpustijo krajni šolski odbori in odpravijo šolski nadzorniki, a uvede strokovno okrajno (kotarsko) nadzorstvo ljudskih šol. —

Ko je konstatoval predsednik, da je peticija sprejeta, je zaključil izvenredno občno skupščino ter naznanil, da se vrši drugo jutro ob 9. uri osemnajsta glavna skupščina „Saveza“.

Razmere srbskega učiteljstva.

(Dopis iz Srbije.)

Kralj s svojim režimom, ki je bil za nas velika nesreča, je bil in šel. Mnogo se je izpremenilo v naši lepi zemlji. Nova struja si vse stvari polagoma ali za stalno osvaja. Prihajamo iz mučnega položaja, iz katerega malone ni bilo izhoda, ki smo vanj padli zaradi pregreh in zločinov, ki so — žal! — imeli zaslonbo tam, od koder bi se morali razlivati žarki vere, pravice, morale, čistosti, toplote, ljubezni in navdušenja za vse, kar je plemenito, pošteno in koristno.

Razveselili smo se v Srbiji novega položaja, uživali smo se vanj in zapamo vanj. Nekoliko domačih nezadovoljnih, največ takih, ki so jim vzeli nezaslužene dohodke, pretaka s sodelovanjem tujega, večinoma vašega tiska solze po sužnji preteklosti, ki se je spominjamo — s stidom.

Naša narodna skupščina, ki je čist in jasen izraz volje našega naroda, kraljevska vlada, ki je izraz želja in razpoloženja narodne skupščine, sta na delu, da popravita vse, kar je bilo z namenom zagrešeno, da dovedeta vse na svoje mesto, da dasta vsemu pravo vrednost.

Srbsko učiteljstvo je s pravim in istinitim navdušenjem in z največjo iskrenostjo pozdravilo novi red v domovini. Volitve v narodno skupščino so dokazale tudi sedaj neobičajno živahnost in akcijo našega učiteljstva.

Dasi so nam v preteklem letu propadle vse nade, prihajamo učitelji iznova s svojimi zahtevami pred merodajne činitelje. Srbsko učiteljstvo, zedinjeno v „Učiteljskem združenju“, prihaja s svojimi zahtevami za preosnovo in napredek ljudskega šolstva in za izboljšanje svojega gmotnega stanja.

Kakor povsod (tudi na slovenski zemlji) prihajajo tudi pri nas takoj z nengodnimi finančnimi in ekonomskimi deželnimi razmerami, kadar začne učiteljstvo govoriti in delati za izboljšanje svojega položaja. In tudi sedaj, kakor da bi ne mogli živeti brez teh neprestanih tožb, ki se začnejo takoj s strani, ki je pozvana, da nam pomaga, ki pa ni baš na sebi nikakor občutila tega težkega položaja v domovini.

Projekt za izpremembo sedanjega šolskega zakona, ki je bil z zadnjimi določili napravljen v dobi največje reakcije, predloži sedanji naučni minister Stojanović narodni skupščini. Kaj bodo tu delali in ukrenili, to bom redno poročal čitateljstvu cenjenega „Učiteljskega Tovariša“.

Dva srbska naučna ministra, izmed katerih smo zlasti enega smatrali za osobitega prijatelja učiteljstva, sta bila vedno in povsod nasprotna izboljšanju našega materialnega stanja.*) Eden izmed njih se je moral zaradi tega vprašanja

*) Tak je naš velevidni dr. Šusteršič, samo da še ni — minister. Če bi šlo po njegovem ščevanju, bi vse napredno slovensko učiteljstvo pobili, potem bi mu seveda ne bilo treba izboljševati plač, ker so klerikalni naši tovariši menda tudi s tem zadovoljni, kar imajo sedaj. Sicer ste pa iz našega lista spoznali tudi v Srbiji, s kakšnimi ljudmi se moramo pri nas bojevati.